

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองขวาง

นางสาวชนิษฐา กายสิทธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ขนิษฐา กายสิทธิ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองขวาง

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.วรพจน์ สุทธิสัย , 179 หน้า

โครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ รวมถึงการลดรายจ่ายให้กับครอบครัว และทำให้เกิดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง ต.เสมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านคลองขวางเป็นสังคมชนบทชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ลักษณะเป็นครอบครัวขยายอยู่กันแบบมีน้ำใจเอื้อเฟื้อจุนเจือซึ่งกันและกัน ภายในหมู่บ้านมีการริเริ่มจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้นหลายกลุ่มด้วยกัน เป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน หมู่บ้านคลองขวางมีศักยภาพที่เด่นคือ มีโบราณสถานที่น่าสนใจชม พระนอนและธรรมจักรศิลา และมีผู้นำชุมชนที่ชอบการพัฒนาในด้านต่างๆ มีคุณธรรม จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้ศึกษาได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน และผู้นำชุมชนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี โดยผู้ศึกษาเริ่มทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ คือได้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่ได้อบรมเอาไว้แล้ว เช่น ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) , การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) และเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกต การจัดเวทีประชาคมตำบล ตามแบบรายงาน 1-12 แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาสรุปความเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณนำมาแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละ ในแบบรายงาน 2 ผลจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองขวางสมาชิกส่วนมากกู้เงินไปใช้ถุกวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวช่วยลดภาระหนี้สิน และดอกเบี้ยจากนายทุนนอกระบบลงได้ส่วนหนึ่ง และมีการชำระเงินคืนกองทุนแล้วเป็นบางส่วน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนักศึกษา...ขนิษฐา กายสิทธิ์...
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... วรพจน์ สุทธิสัย

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.วรพจน์ สุทธิชัย)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ วีรพงษ์ พลนिरอง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๒๑ ต.ค. ๒๕๔๕

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วรพจน์ สุทธิสัย บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ กรรมการสอบสารนิพนธ์และ คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ พัฒนาชุมชนที่ให้คำปรึกษาด้านปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน นายอำเภอสูงเนิน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความ อนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น อย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ชนิษฐา กายสิทธิ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

หน้าอำนวยการ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

สารบัญแผนภาพ

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

1. หลักการและเหตุผล 1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ 1
3. กรอบความคิดทฤษฎี 2
4. วิธีดำเนินการ 3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ 4

บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ 5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ 12
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง 13
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 15
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 17
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพโฟมเคส 19
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน 21

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ 22
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 23
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ 23
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ 29
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 29
6. การวิเคราะห์ข้อมูล 30

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน 31
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม 41
3. ผลการทดลองวิธีใหม่ 45
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้ 45
5. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน 46
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ 47

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป 51
2. อภิปรายผล 52
3. ข้อเสนอแนะ 55

บรรณานุกรม

ประวัติผู้เขียน

ภาคผนวก

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แนวความคิดรูปแบบการประเมิน โครงการ.....	2
2. รูปแบบการประเมินและการตัดสินใจแบบชีพพีโมเดล.....	20
3. แนวคิดในการประเมินของเสตค.....	21
4. ความสัมพันธ์ของการประเมินแบบ CIPP MODEL.....	28

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	37
2. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	38
3. ผลผลิตภายในหมู่บ้าน.....	38
4. รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว.....	39

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีอาชีพเกษตรกรกรรม และเป็นชาวนชนบทซึ่งมีความยากจน รัฐบาลซึ่งนำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้น กองทุนหมู่บ้านฯ คือเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐาน โดยกระจายครอบคลุมหมู่บ้านทุกแห่งทั่วประเทศ เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเรียนรู้บริหารจัดการเงินกองทุนให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตนเอง แก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อที่จะนำเงินมาสร้างรายได้ พัฒนาอาชีพ รวมถึงบรรเทาเหตุฉุกเฉินซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นกระบวนการในการเสริมสร้างความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

หมู่บ้านคลองขวางเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นเพื่อปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลมีคณะกรรมการที่ได้จากการเลือกตั้งเพื่อทำการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน โดยได้ทำการจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองขวางเพื่อนำไปลงทุน ในอาชีพตามความถนัดของแต่ละคน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจจึงได้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจ้างบัณฑิตที่ว่างงานเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการและให้มีการจัดทำสารนิพนธ์ขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคลองขวางบรรลุเป้าหมายเพียงใด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้เชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น หมู่บ้าน

ตำบล

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง

3. กรอบแนวความคิดทฤษฎี

การประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคลองขวางได้นำเอาตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล

“CIPP” โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	มาจาก Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	มาจาก Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	มาจาก Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	มาจาก Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็น ที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกประเด็นที่จะได้ประเมิน ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation = C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation = I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation = P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่อง

ของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation = P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

(อ้างอิง ชูวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89-90)

4. วิธีการดำเนินการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) เข้าช่วยในการประเมินด้านต่างๆ ดังนี้ บริบท, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ, ผลผลิต โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะใช้ในการประเมินโครงการ

ประเภทของข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความคิดเห็นเจตคติ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนฯ เข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

(อ้างอิง ชูวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 96)

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชากรภายในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย จากการสำรวจตามแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ
3. ข้อมูลจาก ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช 2 ค.)

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากการประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง ต.เสมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

1. ทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง
2. ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง
3. ทราบถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีการเชื่อมโยงกันระหว่างท้องถิ่น
4. ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารงานและพัฒนากองทุนหมู่บ้านคลองขวาง

บทที่ 2

ปรัชญาวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
 5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 7. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน

2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม
4. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตย

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดี แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(อ้างอิง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี)

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) ระเบียบการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544

- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงจะครบองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อนายกรัฐมนตรี
- (4) กำหนดระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมี มติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไป ช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะเข้าไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงาน ด้วยก็ได้

(10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ กองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและ วินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตาม ระเบียบนี้ ได้เฝ้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมและ ค่า ตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ.2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนัก เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะ อนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะ กรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทาง การบริหารกองทุน

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการ และเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 ของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำ

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวาระหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงจะครบองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อนายกรัฐมนตรี
- (4) กำหนดระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมี มติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไป ช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงาน ด้วยก็ได้

(10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ กองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและ วินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตาม ระเบียบนี้ ได้เขียนประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเขียนประชุมและ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ.2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนัก เลขานุการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใน สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะ อนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะ กรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน แลหาแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 4.1 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการประชุมในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
 2. การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
- สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้
1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า สองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
 2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
 3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพันน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะการทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4) (อ้างอิง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

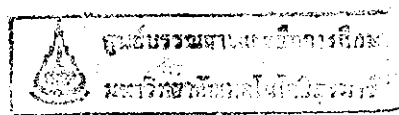
แบบขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านต่อครัวเรือน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนที่มีคุณสมบัติครบก่อน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านของตนแล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการมีประสิทธิภาพ
6. รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. ระเบียบข้อบังคับ
3. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกำหนดโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน
2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมีสมาชิกแล้ว
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของการถือหุ้น การออม/ ค่าธรรมเนียม/ เงินบริจาค
4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนาหมู่บ้าน หรือ เครือข่ายอื่นนอกจากหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กองทุนหมู่บ้าน จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการให้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา

8. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่นๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
10. การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
(อ้างอิง แบบคำขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 27/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30170 โทรศัพท์ (044)286260

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งของกองทุนหมู่บ้าน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (2) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- (3) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ
 - เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์
 - เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 - เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
 - เป็นคนรู้รักสามัคคี
- (4) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 - เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
 - เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
 - เป็นคนเก่งงาน ขยันการทำงาน และมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
 - เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน
 - เป็นคนชอบช่วยเหลืองานสังคมอย่างสม่ำเสมอ

3. เป็นแหล่งที่มาของเงินทุน

แหล่งที่มาของเงินทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ
- เงินกู้ยืม

- ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- ค่าธรรมเนียมแรกของการเข้าเป็นสมาชิก
- เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันใด ๆ

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) เป็นผู้ที่ทำนากหรือพักอาศัยในหมู่บ้าน มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนขึ้นไปนับถึงวันสมัครเป็นสมาชิก
- (2) เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยกับหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) เป็นผู้ที่มีความอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านเป็นสำคัญ

5. การสมัครเป็นสมาชิก

- (1) แจ้งความประสงค์สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี ขึ้นไป
- (3) สมัครเป็นสมาชิกได้ในลักษณะรายบุคคล/กลุ่ม/องค์กรเอกชน แล้วแต่ความสนใจของสมาชิก
- (4) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6. การพ้นสภาพสมาชิก

สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกอง
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม

(5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนหมู่บ้านไม่ว่าด้วยประการใด ๆ

(6) นำทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน

(อ้างอิง ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง หมู่ที่3 ต.เสมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท ถ้ารายใดจะกู้เกินกว่าจำนวนนี้ที่กำหนดไว้คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท
3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด
4. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
5. การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน หนึ่งปี นับแต่วันทำสัญญา
6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดไว้

(อ้างอิง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี)

กรณีกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง มีเกณฑ์สำหรับ การพิจารณาเงินกู้มีดังนี้

1. การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่มีความประสงค์และขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

2. ลักษณะโครงการสมาชิกสามารถยื่นกู้ตาม

1. การพัฒนาอาชีพ
2. สร้างงาน
3. สร้างหรือเพิ่มรายได้
4. บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน
5. เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่บุตร

ต้องมีลักษณะและคุณสมบัติ คือเป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงและมีความเป็นไปได้ในทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

วงเงินกู้ที่ปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาทในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้ รายหนึ่ง ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

ในกรณีครัวเรือนมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมากกว่าสองคนขึ้นไปคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมากกว่าสองคนขึ้นไปคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาให้กู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท เว้นแต่กรณีมีเหตุฉุกเฉิน

การดำเนินงานตามโครงการที่ขอกู้สมาชิกจะต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จวัตถุประสงค์

การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิตจะต้องให้สามี-ภรรยา หรือบุตร รับสภาพหนี้

หลักประกันเงินกู้ ต้องให้สมาชิกจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน แต่ต้องเป็นสมาชิกต่างครัวเรือนในกรณีไม่มีสมาชิกค้ำประกัน สมาชิกผู้กู้ยืม สามารถใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันได้

การชำระหนี้เงินกู้เงินชำระหนี้สำหรับผู้กู้ กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้กู้ส่งเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี โดยให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านชำระหนี้ที่ธนาคารออมสินสาขาสูงเนินด้วยตนเอง แล้วนำหลักฐานการชำระหนี้มามอบให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. หากสมาชิกผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้

(อ้างอิง ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง หมู่ที่3 ต.เสมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพโฟมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน

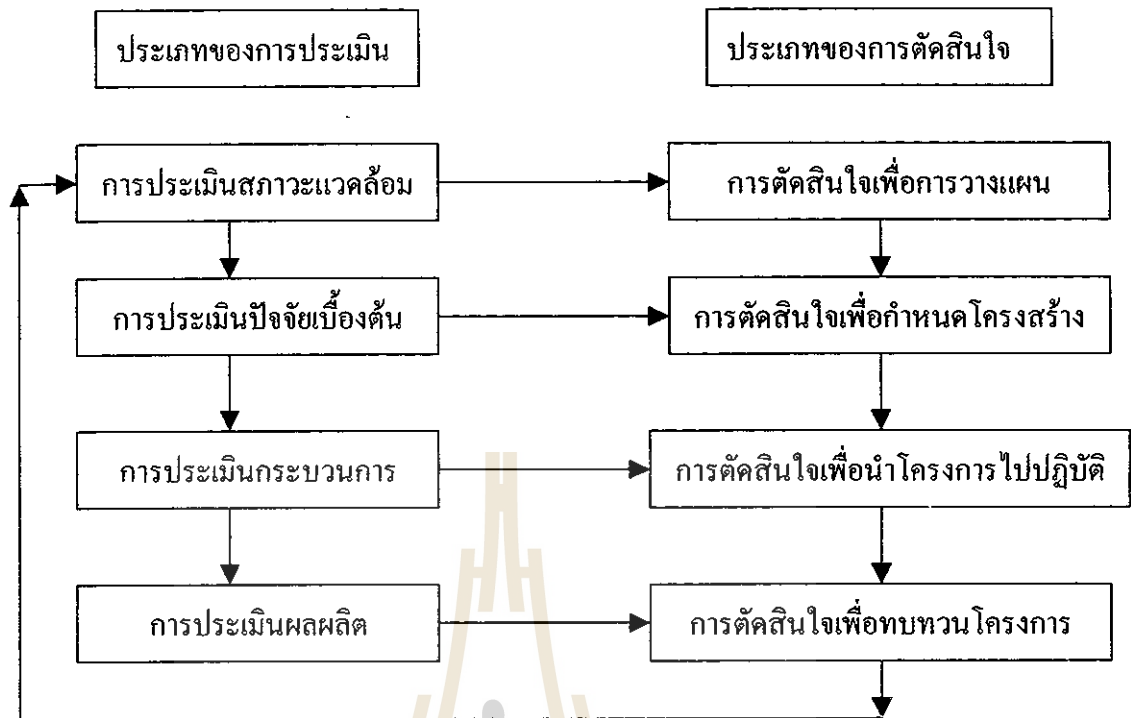
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่าเป็นรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

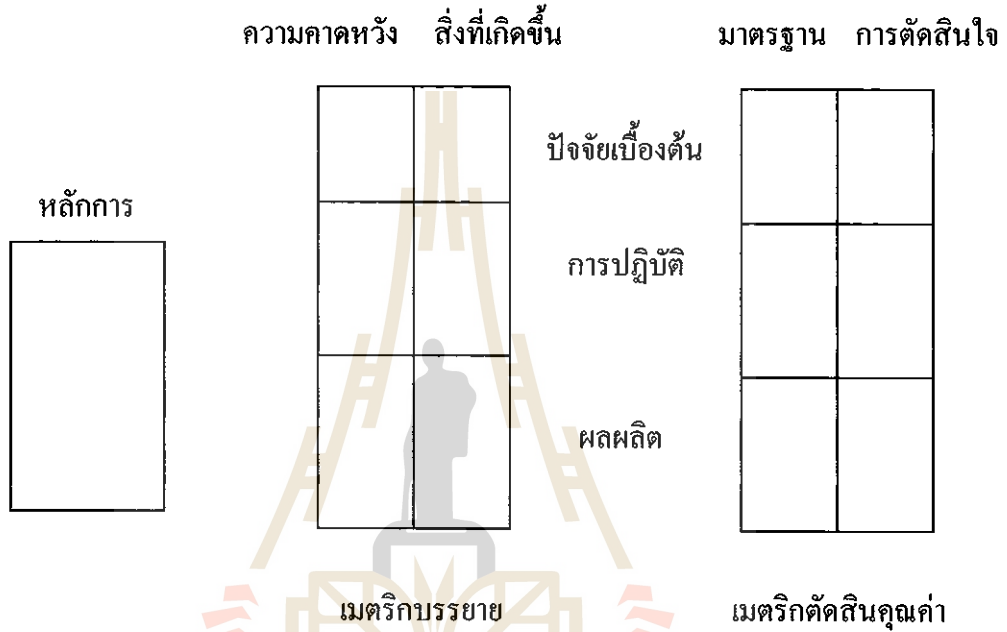
แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีมี

เป็นการแสดงถึงแบบจำลองโดยตลอดสำหรับแผนการประเมินรวมทั้งหมดที่เสนอไว้ในที่นี้ แบบจำลองนี้ได้แสดงให้เห็นการประเมินสถานะแวดล้อมอย่างมีระบบและการประเมินปัจจัย กระบวนการและผลผลิตในภายหลัง ตามแผนภาพนี้ยังคงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการ ประเมินและการตัดสินใจ

(อ้างอิง การประเมินเพื่อการพัฒนา หน้า 91)

แนวความคิดในการประเมินของสแตก

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตก (Stake' Concepts and Model of Evaluation) สแตกได้กล่าวถึงการประเมินคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมินโดยนำเสนอรูปแบบการประเมิน เคาทิแนนซ์ (Stake' Countenance Model) ดังนี้

แผนภูมิเมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินใจคุณค่า (อ้างอิง ชูวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนา หน้า 89-91)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินจัดสรรแล้ว เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

(อ้างอิง คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ หน้า 7)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงวิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็น การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านคลองขวาง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

กองทุนหมู่บ้านคลองขวาง ต.เสมา อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ได้ใช้วิธีการประเมินโครงการ แบบ CIPP MODEL ซึ่งเป็นการประเมินโครงการเชิงระบบ ถือเป็นตัวแบบที่เหมาะสมในการ ประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะ เป็นการศึกษามองสภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยของ องค์การหน่วยสภาพ ซึ่งในที่นี้คือ ชุมชนท้องถิ่น หน่วยปัจจัยนำเข้า หน่วยนำออกผลผลิต และสภาพ แวดล้อมองค์การหรือเรียกว่า “บริบท (Context)”

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่าบริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านนั้น
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยบริหารจัดการและหน่วยระบบของผู้กู้
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดที่ต้องการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชากร ภายในหมู่บ้านคลองขวาง ต.เสมา อ.สูงเนิน จ. นครราชสีมา ซึ่งได้อาศัยอยู่จริง หมู่บ้านมีครัวเรือน 131 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 615 คน แบ่งเป็น ชาย 297 คน หญิง 318 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นสมาชิกกองทุน 421 คน

2.2. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกหรือตัวแทนของประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษา โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สามารถจำแนกได้ดังนี้

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 10 คน
- 2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 421 คน
 - สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ จำนวน 48 คน
 - สมาชิกทั่วไป จำนวน 40 คน
- 3) ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน จำนวน 100 คน
- 4) ผู้นำชุมชนผู้อาวุโสผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 5 คน

2.3. โดยแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างออกตาม แบบรายงาน (ปร.) ต่างๆ คือ

- ปร.2 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนในหมู่บ้าน
- ปร.3 ใช้กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มผู้นำ และประชากรทั่วไป ทั้งที่เป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิกกองทุนฯ
- ปร.4 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนที่กู้ยืมเงิน
- ปร.5 ใช้กลุ่มตัวแทนของหมู่บ้านภายใน ตำบลเสมาทั้ง 14 หมู่บ้าน
- ปร.6 ใช้กลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้านและของตำบลเสมาทั้ง 14 หมู่บ้าน
- ปร.7 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนในหมู่บ้าน
- ปร.9 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน
- ปร.11 ใช้กลุ่มตัวอย่างจากจำนวนผู้กู้ทั้งหมด
- ปร.12 ใช้กลุ่มตัวแทนของหมู่บ้านภายใน ตำบลเสมาทั้ง 14 หมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร หมายถึง ประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลได้ค่าที่แปรไปสำหรับให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้นๆ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดง หรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและลักษณะเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ตัวแปรในการวิจัยโครงการตามหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B การกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นไปตามรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทระบบกองทุนหมู่บ้านแบ่งออก เป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.1 ความยากจนของประเทศ
 - 1.2 นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
 - 1.3 ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ
 - 1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 - 1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 - 1.6 ค่านิยมในกระแสวิฒนาการและสินค้าต่างประเทศ
2. บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 2.2 สภาพปัจจุบัน
 - 2.3 เศรษฐกิจหมู่บ้าน
 - 2.4 ข้อมูลด้านอื่น ๆ
 - ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
 - วัฒนธรรม
 - การศึกษา
 - ด้านสาธารณสุข
 - ด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2) เงิน 1 ล้านบาท
 - 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 5) ผู้สมัครขอกู้
 - 6) อื่นๆ เช่น นักศึกษา บัณฑิต และทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้
- 1) การคัดเลือกผู้กู้
 - 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3) การรับชำระหนี้
 - 4) การทำบัญชี
 - 5) การช่วยหาตลาด
 - 6) อื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
- 4.1 ผลโดยตรง
 - 1) จำนวนผู้กู้
 - 2) ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 1) จำนวนผู้กู้ได้
 - 2) จำนวนสะสมของหมู่บ้าน
 - 3) การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4) การเกิดกิจการใหม่ๆ ของผู้กู้ในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม
 - 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
 - 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด หน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกันกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A ตามที่กล่าวมาแล้ว

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ตามที่กล่าวมาแล้ว

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลครอบครัว
- 2) ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
- 3) หนี้สินของธนาคารของผู้ดูแล
- 4) หนี้สินนอกระบบของผู้ดูแล
- 5) อาชีพหลักของผู้ดูแล
- 6) รายได้ของครอบครัว
- 7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย

- 1) เงินที่กู้มาได้
- 2) เงินอื่นๆ
- 3) สถานที่และวัตถุดิบ
- 4) เทคนิควิธีการทำงาน
- 5) กำลังทำงาน
- 6) อื่นๆ นักศึกษาบัณฑิตกองทุน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การทำกิจการถูกวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) วิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง ได้แก่

- 1) รายได้เป็นเงิน
- 2) ผู้ดูแลได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง

- 1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- 2) ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดี

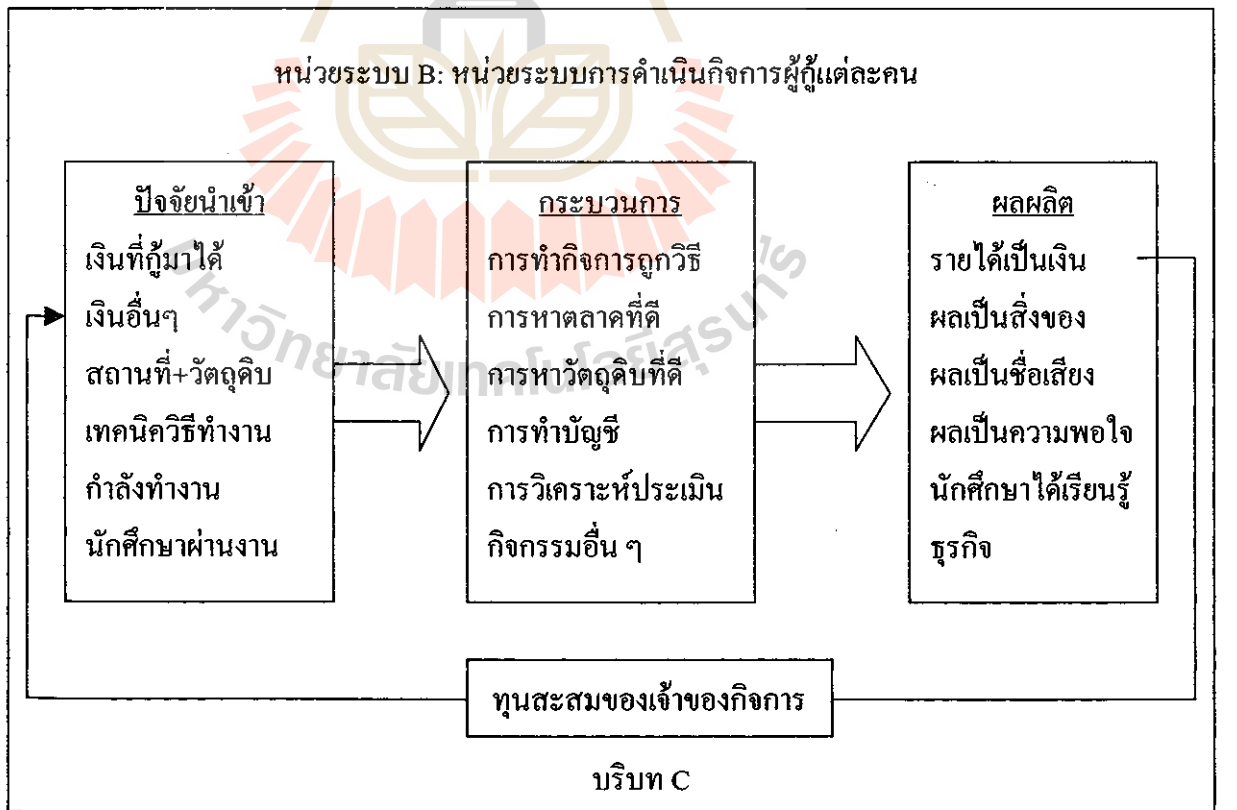
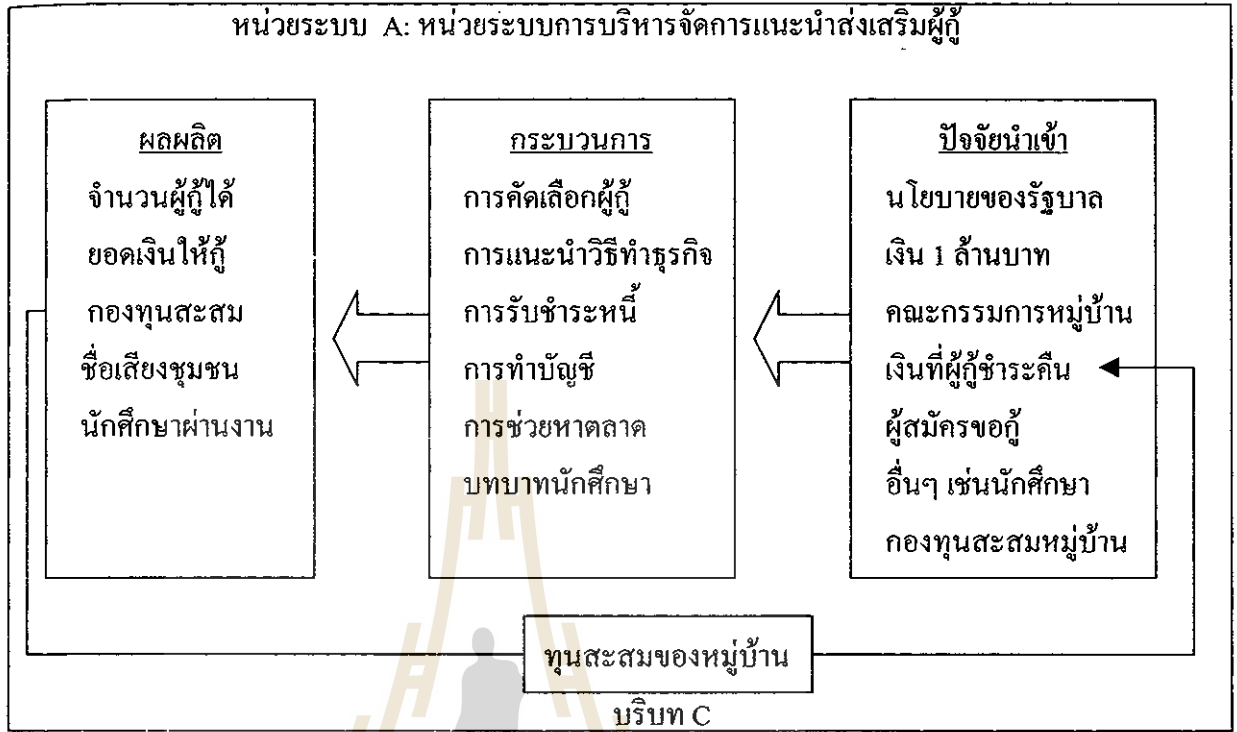
4.3 ผลกระทบทางอ้อมได้แก่

- 1) ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเอง
- 2) ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง
- 3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน
- 4) อื่นๆ เช่น นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

โดยมีรูปแบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านดังนี้

ปัจจัยนำเข้า	หน่วยระบบ A กระบวนการ	ผลผลิต
1. นโยบายของรัฐบาล	1. การคัดเลือกผู้กู้	1. จำนวนผู้ได้กู้
2. เงิน 1 ล้านบาท	2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	2. ยอดเงินให้กู้
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน	3. การรับชำระหนี้	3. กองทุนสะสม
4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน	4. การทำบัญชี	4. ชื่อเสียงของชุมชน
5. ผู้สมัครขอกู้	5. การช่วยหาตลาด	5. อื่นๆ เช่น นักศึกษา
6. อื่นๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิต และทุนสะสมของหมู่บ้าน	6. กิจกรรมอื่นๆ เช่น บท บาทของนักศึกษา	ผ่านงาน
ปัจจัยนำเข้า	หน่วยระบบ B กระบวนการ	ผลผลิต
1. เงินที่ผู้กู้ได้มา	1. การทำกิจการถูกวิธี	1. รายได้เป็นตัวเงิน
2. เงินอื่นๆ	2. การหาตลาดที่ดี	2. ผลเป็นสิ่งของ
3. สถานที่ + วัสดุคิบ	3. การหาวัตถุดิบที่ดี	3. ผลเป็นสิ่งของ
4. เทคนิควิธีการทำงาน	4. การทำบัญชี	4. ผลเป็นความพอใจ
5. กำลังทำงาน	5. การวิเคราะห์ประเมิน	5. อื่นๆ เช่น นักศึกษาได้
6. อื่นๆ เช่น นักศึกษา ผ่านงาน	6. กิจกรรมอื่นๆ	เรียนรู้ธุรกิจ

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ
 - บร.2 (แบบเก็บตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
 - บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน)
 - บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
 - บร.7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัด)
 - บร.9 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
 - บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ใช้แบบ
 - บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุน)
 - บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มอาชีพผู้กู้เงินกองทุน)
 - บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 3) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยใช้แบบ บร.1 (บริบทชุมชน)
- 4) แบบสรุปบทเรียนชุมชน (บร.10)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 5.1 ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้
 1. บริบทชุมชน
 2. สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน
 3. ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน, การจัดทำบัญชีกองทุนฯ
- 5.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ จากโรงเรียน, สถานีอนามัย เพื่อให้ได้ข้อมูลต่อไปนี้
 1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา
 2. ข้อมูลสุขภาพของประชากรภายในหมู่บ้าน
- 5.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ ประชากรในหมู่บ้าน (ทั้งที่เป็นสมาชิก, ไม่เป็นสมาชิก กองทุน) เพื่อให้ได้ข้อมูลต่อไปนี้

1. ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
2. ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของชาวบ้าน
3. ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในด้านใด
4. การนำเงินกู้ไปใช้ทำธุรกิจ
5. มีปัญหาในการดำเนินการอย่างไร และวิธีแก้ไขของชาวบ้าน

5.4 การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

5.5 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

5.6 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ดำเนินการ 2 วิธี

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลประเภท ประวัติชุมชน, บริบทชุมชน, ทัศนคติความเข้าใจต่อกองทุนหมู่บ้าน, การจัดทำบัญชีของกรรมการกองทุน, สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็ง, แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน, เวทีกลุ่มอาชีพ, วิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน, เวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาสรุปความ
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติ ดังนี้ การแจกแจงความถี่ใช้ใน บร.2 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน(จากส่วนกลาง) โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการหาค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมี 6 ตอนคือ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการทดลองวิธีใหม่ๆ
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้
5. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยในอดีตเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเพราะมีหนี้สินกับต่างประเทศมากมาย ความยากจนของกลุ่มเกษตรกรเป็นปัญหาที่ประเทศได้หาทางในการแก้ไข เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มคนยากคนจนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้จากปัญหาความยากจนของชาวไร่นาเป็นผลมาจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจและการด้านการศึกษาความรู้ความสามารถ เป็นการพัฒนาในแต่ละด้านต้องมีการลงทุนมาก เมื่อขาดความรู้ ความสามารถ ก็จะส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตไม่ดี การส่งออกสินค้าต่างประเทศถูกกดราคา นับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 คนไทยเหมือนตกอยู่ในฝันร้ายจากสงครามค่าเงินบาทลอยตัวตามด้วยการปิดตลาดเงินทุนหลักทรัพย์ การล้มละลายของบริษัทที่ผู้กู้เงินจากต่างประเทศ รัฐบาลไทยต้องเข้าไปค้ำประกันเงินกู้ภาคเอกชน กระทั่งในที่สุดต้องเข้าโครงการ IMF จากเหตุการณ์หลังประกาศปล่อยค่าเงินบาทลอยตัว วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ค่าเงินบาทอ่อนตัว ลงมาอยู่ที่ระดับ 28.10 บาท ส่วนดัชนีราคาหุ้น ตลาดหลักทรัพย์ อยู่ที่ระดับ 596.37 จุดความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจแทบไม่เหลือและประเทศก็เต็มไปด้วยปัญหาหนี้สินสิ้นปี 2540 มีจำนวน 109,276 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

(อ้างอิง มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที 8-14 กรกฎาคม 2545 หน้าที 21 ปีที 22)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

นโยบายของรัฐบาลจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 5244 แสดงเจตนารมณ์ ในหลายประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง

1.1 นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้างรายได้โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค นำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชนและ เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

รัฐบาลสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยน โครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของทักษะครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการบริการ

1.1.1 ด้านการเกษตร คือ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน

1.1.2 ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีแนวนโยบายหลายๆ ด้าน ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในการผลิตภาคอุตสาหกรรมคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาของไทย ศักยภาพทางการผลิตและการตลาด
2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
3. พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา
4. ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงินรวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานกองทุนร่วมทุน
6. สนับสนุนให้เกิดการประกอบการใหม่ๆ

1.1.2 ด้านบริการและการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริม คุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการ

1. พัฒนาภาคบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน เร่งรัดผู้ประกอบการให้มีความรู้

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยแรงบันดาลใจระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ไทยเป็นประตูหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก

1.2 นโยบายด้านพาณิชย์ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนจะส่งเสริมผู้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) เร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้

1. คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) จึงอนุมัติปรับปรุงกฎหมายเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคาร
2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME
3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME
4. ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SME

(อ้างอิง ชูวิชากรจัดการและการวางแผนธุรกิจ หน้า 223-224)

1.1.3 ภาวะการค้าของประเทศ

ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในเดือนเมษายน ธปท.มีการชำระหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF Packages) 0.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ดุลบัญชีเดินสะพัดในเดือนเมษายนขาดดุลในรอบ 56 เดือน โดยเดือนสุดท้ายที่มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคือ สิงหาคม 2540 ภาคการส่งออกแม้จะขยายตัวแต่มูลค่าก็ไม่ถึง 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพราะ มีปัจจัยด้านราคาสินค้าเป็นตัวฉุดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงที่เศรษฐกิจยังไม่แข็งแรงพอจะเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจ ถ้าการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดนั้นเป็นการขาดดุลที่เกิดจากการนำเข้าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค แต่ถ้าถ้ามว่าเป็นแนวโน้มตัวเลขดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นไปในทิศทางใดไม่สามารถตอบได้ในขณะนี้ ทั้งนี้ตามหลักสากลแล้ว การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่เป็นอันตรายต่อประเทศนั้น คือ การขาดดุลเกินกว่า 3% ของ GDP ต่อปี ดังนั้นจึงไม่น่ากังวลมากนักในขณะนี้ เพราะ 3% ของ GDP ของไทย คือ 3,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในเดือนเมษายนไทยขาดดุลเพียง 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐและในช่วง 4 เดือนแรกของปีดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลอยู่”

(การเงินการธนาคาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 24 มิ.ย.2545 :76)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1. สภาพที่มีป่าไม้ลดลงทำให้เกิดมลพิษต่างๆ เช่น น้ำเสีย ฝนแล้ง
2. การปนเปื้อนของสารเคมีในอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้ อาหารต่างๆ
3. สภาพทางภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงของโลกที่ร้อนและแห้งแล้ง ขาดน้ำในการทำการเกษตรกรรมและการบริโภค
4. สภาพมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม จากควัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สถานการณ์ของประเทศไทยในบัญชีรายชื่อของธนาคารโลก หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ประเทศไทยอยู่ในฐานะเป็น “ลูกหนี้” ของสถาบันการเงินทั้งสองแห่งนี้ ซึ่งก็เป็นเหมือนๆ กับประเทศส่วนใหญ่ในโลก รายการหนี้สินของประเทศเราจะปรากฏอยู่ในยอดหนี้ต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 2.9 ล้านล้านบาท (คิดจาก 44 บาทต่อดอลลาร์) หนี้จำนวนนี้แม้ว่าจะไม่ทำให้เราถูกจัดอยู่เป็นประเทศหนี้สินสิ้นพันตัว แต่ก็นับว่า หนักหนาสาหัสอย่างชนิดที่คนไทยในเมือง จะต้องตระหนักในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วนก่อนนี้ก่อนหมิ่นานี้ และควรหันมาร่วมกันคิดว่า จะจัดการแก้ไขปัญหานี้ ปัญหา NPL (non-performing loan) ซึ่งหมายถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หนี้ประเภทนี้จากภาครัฐกิจอุตสาหกรรม การค้า และการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันมียอดอยู่ที่ประมาณ 5 แสนล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นหนี้จำนวนสูงราว 1 ใน 4 ของ GDP นี้เองที่สถาบันการเงินเอกชนประเมินว่าเป็นตัวกระตุ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งๆ ที่ หนี้จำนวนมหาศาลเหล่านี้ล้วนเกิดมาจากความผิดพลาดในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งสิ้น ประเทศไทย ซึ่งมีหนี้ต่างประเทศรวมทั้งสิ้นราว 2.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของ GDP จะทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะหนี้ไปอีกนานหลายปี

(โลกเศรษฐกิจ: เสรี ติลาถัย, 7-8, 14 เม.ย. 45)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

สังคมไทยมีความอ่อนแอในเรื่องใหญ่ๆ ถึง 5 ประการ คือ

1. ความอ่อนแอทางศีลธรรม ย่อมนำไปสู่ภาวะวิกฤตในทุกเรื่องแต่มี การลักขโมยมีอยู่ทั่วถึงทั่วประเทศ การคอร์รัปชันระดับทั่ว การฆ่ากันตายเคยมีอัตราสูงเป็นที่สองในโลก รวมทั้งการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี การทำลายสิ่งแวดล้อม การเห็นแก่ประโยชน์ความเชื่อถือ กระทั่งเศรษฐกิจ เพราะความเชื่อถือได้เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คนไทยยังขาดจิตสาธารณะ หรือ Public Mind ยังมีจิตคับแคบ เห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรคพวก ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ได้อย่างสมดุล การขาดความสมดุลก็คืออาการป่วย ซึ่งจะต่อไปเป็นวิกฤต

2. ความอ่อนแอทางปัญญา สังคมไทยมีวัฒนธรรมอำนาจมากกว่าวัฒนธรรมปัญญา นิยมใช้ความเห็นมากกว่าการสร้างความรู้ การคิด การสร้างความรู้ สื่อมวลชนก็ถูกใช้ไปในทางกระตุ้นกิเลสตัณหาทางวัตถุนิยมมากกว่าการสร้างปัญญา การค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างความรู้เพื่อเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์มีน้อยมาก สังคมทั้งสังคมจึงอ่อนแอทางปัญญาจะว่าเป็นวิกฤตการณ์จะทำให้ไม่สามารถประคองตัวให้อยู่ในภาวะปกติได้

3. ความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของเราเป็นระบบที่ทอดทิ้งและทำลายเศรษฐกิจของฐานล่างให้อ่อนแอ มุ่งส่งเสริมคนส่วนน้อยข้างบนให้มีเงินมาก แต่เศรษฐกิจข้างบนก็ไม่ใช่เศรษฐกิจจริง ที่ยักย้ายถ่ายเทแก๊งกำไรกัน มากกว่าเป็นการผลิตทางเศรษฐกิจจริงๆ ในเมื่อระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเช่นนี้ จะทำให้ประเทศในระบบโดยรวมเกิดความอ่อนแอ

4. ความอ่อนแอของระบบรัฐ ประกอบด้วยระบบการเมืองและระบบราชการอ่อนแอยิ่งเพราะขาดความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และมีการคอร์รัปชันสูง อำนาจรัฐนั้นปกคลุมไปทั่วทุกปริมณฑลของสังคม

5. ความอ่อนแอของสังคม โครงสร้างทางสังคมไทย เป็นโครงสร้างทางตั้ง คือเป็นความสัมพันธ์กันเชิงอำนาจ ระหว่างคนข้างบนที่มีอำนาจกับคนข้างล่างที่ไม่มีอำนาจ เมื่อคนที่ถูกบีบบังคับจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่เสื่อมเสีย

(อ้างอิง ยุทธศาสตร์ชาติ หน้า 5 - 8)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ตัวเลขเศรษฐกิจที่ประเมิน โดย IMF ซึ่ง ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังดีขึ้นจึงทำให้คนไทยบางกลุ่ม กำลังลืมความหลังจากภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดตัวลงในอดีต เริ่มที่จะมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซื้องานหรูๆ จากตัวเลขของสินค้านำเข้าปรากฏว่า ตัวเลขที่น่าตกใจในการนำเข้าคือสุรา และเครื่องสำอางค์ ซึ่งมีการนำเข้าสูงมากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวเลขติดลบ และกระแสเงินสดต้องไหลออกค่อนข้างสูงมาก จึงทำให้น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งต่อค่านิยมในสินค้าต่างประเทศ นอกจากสินค้าเหล่านี้แล้ว ยังปรากฏตัวเลขว่า คนไทยได้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศค่อนข้างสูงในช่วงปีภาคเรียน จึงทำให้เป็นห่วงอย่างยิ่งกับทัศนคติของลูกหลานไทยในอนาคตที่จะฟุ้งเฟ้อตามบรรพบุรุษที่สั่งสอนและทำให้ตกเป็นทาสของความฟุ่มเฟือย สุดท้ายค่านิยมผิดๆ ก็จะติดตัวจนกระทั่งมีผลต่อตนเองและประเทศชาติ จะต้องเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมให้กับตนเอง และลูกหลานของท่าน ไม่เช่นนั้น วิกฤตการณ์เช่นนั้น อาจจะต้องมาถึงท่าน เนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศยากจน มีหนี้สาธารณะค่อนข้างสูงถึงแม้ว่าท่านเป็นมหาเศรษฐี แต่ท่านจะพบกับความลำบากหากประเทศของท่านตกอยู่ในภาวะวิกฤตจะด้วยประสพการณ์ที่น่าสังสัยการตกเป็นทาสของประเทศอื่นๆ โดยไม่รู้ตัวเนื่องจากมีค่านิยมและทัศนคติต่อสินค้าต่างประเทศ

(อ้างอิง (ยูพาพร:2545) “แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม” รวมพลัง มิถุนายน 2545,หน้า 10)

จากผลการประเมินบริบทประเทศซึ่งมีผลที่เกิดขึ้นในด้านต่างโดยภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นความยากจนของประเทศ นโยบายการพัฒนา SMEs ภาวะการขาดดุลการค้า ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลกระทบถึงระดับหมู่บ้านคลองขวางด้านภาวะทางเศรษฐกิจชาวบ้านบางส่วนที่ไปทำงานต่างถิ่น หรือ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต้องถูกปลดออกจากงานและกลับสู่วันทนาการของตนเองเป็นจำนวนมากเพื่อหาอาชีพทำในหมู่บ้าน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

“บ้านคลองขวาง” เป็นชื่อที่เรียกตามสภาพหมู่บ้านที่เกิดจาก คลองน้ำชื่อว่า “คลองคูม” ไหลผ่านหมู่บ้านจึงได้มีชื่อว่า “บ้านคลองขวาง” เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2290 หรือ ประมาณ 254 ปีมาแล้ว สันนิษฐานว่าชาวบ้านที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในครั้งแรกมาจากเมืองเสมาซึ่งอยู่ห่างไม่มาก อาจเนื่องมาจากความคับแคบของตัวเองเสมาทำให้มีประชากรส่วนหนึ่งต้องการที่พำนักจึงมาตั้งหลักอยู่ที่หมู่บ้านคลองขวาง ปรากฏหลักฐาน คือ พระพุทธไสยาสน์และศิลาธรรมจักรที่มีอยู่ในสมัยเดียวกันกับสลูบในตัวเมืองเสมาจากประวัติหมู่บ้านนี้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลมาจากผู้สูงอายุในหมู่บ้านซึ่งเล่าต่อๆ กันมา

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ลักษณะภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นเนินเตี้ยๆ ล้อมรอบด้วยทุ่งนา การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านคลองขวางจะเป็นกลุ่ม กระจุกตัวกันอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน และตามที่ทำกินของตนเอง การแบ่งบ้านออกเป็นหย่อม คือ หย่อมน้อย หย่อมใหญ่ หย่อมตะวันตก ต่อมาเมื่อในตัวหมู่บ้านคับแคบชาวบ้าน ได้ขยายบ้านเรือนออกไปตามหัวไร่ปลายนา เพื่อประกอบอาชีพ

ลักษณะบ้านเรือนส่วนมากจะเป็นแบบหมู่บ้านชนบทอีสาน คือชั้นเดียว ใต้ถุนสูง ผนังบ้านจะเป็นฝาไม้ เสาไม้ แต่มีบางหลังคาเรือนที่มีการเอาปูนมาทำเป็นเสาบ้าน และได้ฉาบปูน ทำผนังด้วยปูน ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวยาย

ขอบเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านแก่นท้าว, เมืองเสมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านถนนนาดี, บ้านกุดน้อย อ.สีคิ้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหินตั้ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านหัวสระ, บ้านคอนมะนาว อ.สีคิ้ว

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านคลองขวาง มีจำนวนประชากร 615 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 318 คน เพศชาย 297 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18- 50 ปี เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 421 คน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	297	48
- หญิง	318	52
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปี	19	3
3 ปี 1 วัน – 6 ปี	26	4
6 ปี 1 วัน – 12 ปี	49	8
12 ปี 1 วัน – 14 ปี	39	7
14 ปี 1 วัน – 18 ปี	50	8
18 ปี 1 วัน – 50 ปี	267	43
50 ปี 1 วัน – 60 ปี	62	10
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	103	17

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านคลองขวาง จะเป็นคลองชลประทาน และคลอง สระไว้กักเก็บน้ำใช้อุปโภคบริโภค เพราะในปัจจุบันยังไม่มีระบบน้ำประปา โดยมากน้ำจะถูกปล่อยมาจากคลองชลประทานแล้วนำมาเก็บไว้ในสระวัด เมื่อน้ำหมดก็จะไปขอให้ชลประทานระบายน้ำเข้าสู่หมู่บ้าน จึงเป็นแหล่งน้ำที่สามารถมีน้ำใช้ได้ตลอดปี แต่ตามคลองดินบางแห่งตื้นเขินกักเก็บน้ำไว้ไม่ได้มาก บางครั้งน้ำเน่าเสียจากวัชพืชในน้ำรวมลงการปล่อยเลี้ยงลงเล่นในน้ำแหล่งนั้นๆ ในช่วงแรกจะมีชาวบ้านนิยมชกน้ำบาดาลใช้กันมากแต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากพื้นที่ในหมู่บ้านบางแห่งจะเจอถูกน้ำเค็มจึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นชาวบ้านต้องอาศัยน้ำคลองและสระน้ำวัดตามเดิมสำหรับการนำน้ำไปใช้ชาวบ้านจะต่อท่อพีวีซี และใช้เครื่องปั้มน้ำขึ้นไปใช้ในบางครัวเรือนก็ยังใช้แรงคนตักน้ำ หรือนำรถเข็นน้ำไปใช้

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	21	21	-
บ่อน้ำบาดาล	75	75	-
สระน้ำ	1	1	-
คลองน้ำ	1	1	-
ห้วย	1	1	-
ฝายกั้นน้ำ	3	3	-

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ คือ เกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างทั่วไป โดยเกษตรกรรมคิดเป็น 70% อาชีพอื่นๆ 30%

ปัจจุบันในหมู่บ้านมีหน่วยธุรกิจ ดังนี้ คือ

1. ร้านค้าขนาดเล็ก 4 แห่ง
2. โรงเรียนขนาดกลาง 1 แห่ง

พื้นที่ทำการเกษตรของหมู่บ้าน จำนวน 2,614 ไร่ เป็นที่นา 2,512 ไร่ เป็นที่สวน 15 ไร่ และพื้นที่อยู่อาศัย 81 ไร่ พื้นที่สาธารณะ 6 ไร่

ผลผลิตด้านทำนาทั้งหมู่บ้าน ปีละ 1,406.72 เกวียน โดยประชาชนจะเก็บไว้รับประทานและขายในจำนวนเกือบเท่าๆ กัน โดยทำการเกษตรของชาวบ้านใช้ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนมาก

ตารางที่ 3 ผลผลิตภายในหมู่บ้าน

อาชีพ	ได้ผลผลิต (บาท/ปี)
ทำสวน, เพาะปลูก	60,000
เลี้ยงสัตว์	532,000
ทอดผ้าเช็ดเท้า	54,000
ปลูกพืชฤดูแล้ง	824,000

ตารางที่ 4 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว
1,000 – 5,000	-
5,001 – 10,000	12
10,001 – 20,000	33
20,001 – 30,000	15
30,001 – 50,000	43
50,001 – 100,000	28

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ภายในหมู่บ้านคลองขวางมีอยู่ 1 แห่ง คือวัดธรรมจักรเสมาราม มีโบราณสถาน และโบราณวัตถุ คือ พระนอน ธรรมจักรศิลา ที่เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านทั้งหลาย โดยจะมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมทุกวัน และมีประเพณีที่สำคัญคือประเพณีสงฆ์พระนอน ซึ่งจัดทำเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ในทุกวันที่ 14 เมษายน ของทุกปี มีการสงฆ์พระสงฆ์และพระพุทธรูปไสยาสน์หิน ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะบูชาของชาวบ้านและบุคคลทั่วไป โดยมีมหรสพเฉลิมฉลองด้วย

1.2.5 ด้านสาธารณูปโภค

ทุกหลังคาเรือนของหมู่บ้านคลองขวางจะมีไฟฟ้าใช้กันครบส่วนในปัจจุบันยังไม่มีระบบน้ำประปาชาวบ้านส่วนมากมักจะใช้น้ำคลองและขุดบ่อน้ำบาดาลใช้กันเอง หรือจะใช้ประโยชน์จากสระน้ำของวัดก็มี การสัญจรส่วนมากจะใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางเข้าตัวอำเภอ เนื่องจากไม่สะดวกในการใช้บริการของรถโดยสารประจำทาง เพราะมีเพียง 1 เที่ยว ต่อวันเท่านั้น ถนนในปัจจุบันจะเป็นถนนลาดยางจากตัวอำเภอถึงหมู่บ้านคลองขวาง

1.2.6 ด้านการศึกษา

ลักษณะของโรงเรียนและการศึกษาในปัจจุบัน โรงเรียนในหมู่บ้านถูกยุบรวมกับโรงเรียนบ้านทะเล เนื่องจากหมู่บ้านคลองขวางเป็นหมู่บ้านเล็กมีประชากรไม่มากนัก ประชากรในวัยเด็กมีจำนวนน้อย ทางรัฐบาลจึงได้ยุบรวมกัน และจะมีเด็กส่วนหนึ่งที่ถูกส่งไปเรียนในตัว

อำเภอแทนเพราะความต้องการของพ่อแม่เด็ก จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองส่วนหนึ่งต้องการให้มีโรงเรียนใกล้บ้าน เพื่อให้เด็กได้รับความสะดวก

1.2.7 ด้านสาธารณสุข

ปัจจุบันหมู่บ้านคลองขวางยังไม่มีสถานอนามัยต้องเข้ารับบริการที่สถานอนามัยหินตั้ง แต่มีกองทุนยาเพื่อจำหน่ายให้กับชาวบ้าน ในหมู่บ้านมีโรคไข้หวัดที่แพร่ระบาดในฤดูฝนหรือในช่วงที่อากาศเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ หมู่บ้านคลองขวางได้รับการประกาศให้เป็นหมู่บ้านสุขภาพดีถ้วนหน้าแบบยั่งยืนหลังจากการมาสำรวจของเจ้าหน้าที่อนามัย

1.2.8 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพปัจจุบันหมู่บ้านคลองขวางมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นให้มีรายได้เสริมจากการทำเกษตร โดยให้ผู้ที่สนใจร่วมลงทุนและปันผลกำไรเมื่อตอนสิ้นปี โดยจ้างคนในหมู่บ้านมาทำการผลิตโดยบันทึกการเซ็นชื่อในการทำงาน และยังมีกลุ่มในลักษณะนี้อีก คือ กองทุนสภาวัฒนธรรม

ด้านอาชีพเกษตรกรกรมได้มีศูนย์ขยายพันธุ์พืชเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกร ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยนำเมล็ดถั่วพันธุ์เกษตรกร, ข้าวพันธุ์เกษตรกร มาให้ปลูกและรับซื้อในราคาประกัน ซึ่งได้ราคาดีกว่าท้องตลาด แต่ยังคงขยายไม่ได้เต็มที่นักเนื่องจากมีเกษตรกรจำนวนไม่มากที่ได้เข้าร่วมโครงการ จากที่สอบถามบุคคลที่ยังไม่เข้าร่วมได้ความว่า ต้องปลูกถั่วและข้าวให้ได้ตามมาตรฐานของศูนย์จึงจะรับซื้อ ถ้าไม่ผ่านก็ไม่รับซื้อ และอีกอย่างได้เงินในการจำหน่ายผลผลิตซ้ำเนื่องจากต้องนำผลผลิตที่ได้ไปตรวจสอบคุณภาพเสียก่อนจึงไม่เป็นที่นิยมของคนส่วนหนึ่ง

2) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านศักยภาพในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นหลายกลุ่มด้วยกัน มีการบริหารงานกันเอง โดยการคัดเลือกคณะกรรมการเข้ามาทำหน้าที่บริหาร กลุ่มต่างๆ มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน และทำหน้าที่ได้เหมาะสม ชาวบ้านส่วนมากมีความรักสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานส่วนรวมเช่น การขุดลอกสระน้ำที่ชาวบ้านต้องใช้ร่วมกันภายในหมู่บ้านให้สะอาด และปฏิบัติตนในฐานะลูกบ้าน หรือสมาชิกกลุ่มต่างๆ อย่างดี เช่น เมื่อมีการกู้ยืมเงินในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้วสามารถนำเงินมาใช้หนี้ตามกำหนด สามารถส่งเงินสัจจะสะสมทรัพย์ได้ตรงเวลา เป็นต้น

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์เปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ความเข้าใจของชาวบ้านต่อเงิน กองทุน 1 ล้านบาทจะเข้ามาช่วยเหลือคนในหมู่บ้านให้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ในช่วงแรกความเข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้านจะยังมีไม่มาก และจำกัดอยู่ในวงของคณะกรรมการและผู้นำชุมชนเท่านั้น ส่วนชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจในจุดประสงค์ รู้เพียงแต่ว่ามีแหล่งเงินกู้ให้กู้เพิ่มได้อีก

2) เงิน 1 ล้านบาทซึ่งจัดสรรจากทางรัฐบาลให้กับกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง ได้รับเงิน โอนเข้าบัญชีธนาคารออมสิน สาขาสูงเนิน เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 เลขที่บัญชี 06-4306-20-047169-3

3) คณะกรรมการหมู่บ้านทำการคัดเลือกโดยทำประชาคมหมู่บ้านได้คณะกรรมการเป็น ชาย 5 คนหญิง 5 คน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละ 2 ปี เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเข้าดำรงตำแหน่งให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจับฉลากออก จำนวนครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด และต้องคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ภายใน 30 วัน

4) ผู้สมัครขอกู้

- สมาชิกที่มีความประสงค์และขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงิน คณะกรรมการโดยระบุดตุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
- ลักษณะโครงการ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ในทางการตลาด และสามารถเห็น ได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
- วงเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท
- กรณีรายใดเกิน 20,000 บาท ต้องเรียกประชุมสมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

5) นักศึกษาบัณฑิตในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเข้ามาช่วยเหลือแนะนำในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน สังกัดหาข้อมูลจากหมู่บ้าน เพื่อนำไปศึกษาโดยใช้หมู่บ้านเป็นสถานที่เรียน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่าคณะกรรมการจะพิจารณาคำขอกู้เงิน จากโครงการที่เขียนว่ามีวัตถุประสงค์ ความเป็นไปได้ทางการตลาด งบประมาณ รายจ่าย สมเหตุสมผลหรือไม่ โดยไม่เห็นแก่ญาติพี่น้อง ทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 2) กระบวนการทำบัญชีกองทุน พบว่าไม่มีบุคลากรที่มีความรู้โดยเฉพาะด้าน จึงจัดทำบัญชีอย่างง่าย ๆ ตามความเข้าใจของกรรมการผู้จัดทำ โดยแบบของการจัดทำบัญชีในช่วงแรกนั้น เป็นเรื่องที่ยากสำหรับบุคคลที่ไม่มีพื้นฐาน ต่อมาทางอำเภอได้จัดอบรมให้คณะกรรมการเข้ารับฟัง วิธีการทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักการ แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองขวางยังไม่สามารถทำบัญชีได้ถูกต้องนัก แต่ในปัจจุบันทางกองทุนสามารถลงบัญชีได้ถูกต้องตามหลักการเรียบร้อยแล้วเนื่องมาจากความพยายามของตัวกรรมการผู้จัดทำเองที่ขวนขวายหาความรู้ จากผู้ที่มีประสบการณ์ขอคำแนะนำจากผู้ที่มาสอนการทำบัญชีแบบตัวต่อตัว
- 3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่าเนื่องจากภายในหมู่บ้านคลองขวางมีอาชีพทำการเกษตร ทำนา เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในอาชีพอยู่แล้ว แต่ก็มีศูนย์ขยายพันธุ์พืชมาให้คำแนะนำ เรื่องพันธุ์ข้าว เช่น พันธุ์ กช. พันธุ์เหลืองประทิว พันธุ์หอมมะลิ พันธุ์ถั่วเขียว และรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรที่ชาวบ้านทำได้ ในบางกรณีที่เป็นอาชีพเสริมรายได้จะมีวิทยากรมาให้คำแนะนำฝึกสอนอาชีพให้ เช่น การทำบรรจุภัณฑ์กล้วยหีบโดยใช้วัสดุธรรมชาติคือใช้ต้นรำพัน ซึ่งในหมู่บ้านจะมีวัชพืชเหล่านี้อยู่มากตามหนองน้ำและไม่ได้ใช้ประโยชน์
- 4) การรับชำระหนี้ พบว่าสมาชิกต้องนำเงินส่งด้วยตัวเอง ที่ธนาคารออมสิน สาขาสูงเนิน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง มีการนำเงินไปชำระหนี้กันบ้างแล้ว ส่วนมากยังไม่ถึงกำหนดชำระคืน แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มในการชำระหนี้กองทุนมีสูง
- 5) การช่วยหาตลาด พบว่าการขายผลผลิตภายในหมู่บ้านคลองขวางจะนิยมนำไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อ เช่น การขายข้าวจะขายให้กับโรงสี หรือพ่อค้าในตลาดสูงเนิน ตามที่เคยปฏิบัติกันมา ในกรณีที่เป็นสินค้าทางการเกษตร
- 6) บทบาทของนักศึกษา พบว่า ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหมู่บ้านคลองขวาง โดยทำการ สอบถามข้อมูล สัมภาษณ์ สังเกต จากบุคคล และกลุ่มบุคคลในสถานที่ต่างๆ หรือเก็บรวบรวมจากเอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลหมู่บ้าน เป็นต้น รวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีประชาคมระดับตำบล ที่มีการรวมตัวของสมาชิกในหมู่บ้านทั้ง 14 หมู่ เพื่อทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ รวมถึงส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

1) ผลโดยตรง พบว่า

จำนวนผู้กู้ได้ จากจำนวนผู้กู้ยืมทั้งหมดที่เขียนคำขอกู้และผ่านการอนุมัติ จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 48 คน (ในปัจจุบัน) ยอดเงินให้กู้ ณ ปัจจุบัน 865,000 บาท โดยแบ่งเป็น

ปลูกพืช	11 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	183,000 บาท
เลี้ยงสัตว์	19 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	345,000 บาท
ค้าขาย	9 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	165,000 บาท
ซ่อมรถ	1 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	20,000 บาท
ทอผ้าเช็ดเท้า	1 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	12,000 บาท
ลดรายจ่าย	1 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	20,000 บาท
การศึกษาบุตร	3 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	60,000 บาท
ปัจจัยการเกษตร	1 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	20,000 บาท
ปัจจัยอุตสาหกรรม	2 ราย	จำนวนเงินทั้งสิ้น	40,000 บาท

กองทุนสะสม เนื่องจากหมู่บ้านคลองขวางมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาก่อน การจัดการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และมีการส่งเงินสัจจะทุกเดือน ฉะนั้นจึงไม่ได้มีกองทุนสะสมในส่วนนี้เพิ่มขึ้นอีก

2) ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนผู้กู้ได้เท่ากับจำนวนผู้ขอกู้ คือ 48 ราย (ในปัจจุบัน)
- เกิดกิจการใหม่ ๆ คือ การทอผ้าเช็ดเท้า

3) ผลกระทบทางอ้อม

- ในท้องถิ่นมีอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในส่วนหนึ่งที่กู้เงินแล้วนำไปประกอบอาชีพจริง ช่วยลดภาระดอกเบี้ยเงินกู้ ทำให้ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) เงินที่กู้มาได้

จำนวนเงินที่ให้กู้อยู่ละ 20,000 บาท ในบางรายผู้กู้ได้จำนวน 15,000 บาทแล้วแต่โครงการและความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการและความเป็นไปได้ของโครงการนั้น ปลดปล่อยผู้กู้ในปัจจุบัน จำนวน 860,000 บาท

2) สถานที่และวัตถุดิบ

ส่วนมากการกู้เงินจะนำเงินมาประกอบอาชีพที่ตนถนัดภายในหมู่บ้าน ลักษณะการผลิตไม่ซับซ้อนจึงหาวัตถุดิบในการผลิตได้ง่าย เช่นขนมจีน จะสั่งซื้อข้าวจากโรงสีภายในหมู่บ้าน การปลูกข้าวต้องซื้อพันธุ์ข้าว ปุ๋ย จากตลาด หรือศูนย์ขยายพันธุ์พืช เป็นต้น

3) เทคนิควิธีทำงาน

เนื่องจากการประกอบอาชีพดั้งเดิมอาชีพหลักทำให้มีการพัฒนาการเรื่อยมา เช่น การทำนา เมื่อก่อนใช้ควายในการไถนา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นรถไถซึ่งให้ความสะดวกรวดเร็ว เปลี่ยนจากแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมาเป็นเครื่องจักรกลเกือบทั้งหมด

2.2.2 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการกู้ยืม

สมาชิกที่กู้เงินมาประมาณ 80% จะนำเงินไปใช้กู้ยืมคือนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอเพื่อพัฒนาอาชีพของตน สร้างรายได้ แต่ส่วนน้อยหรือประมาณ 20% จะนำเงินไปใช้หนี้เก่า หรือนำไปใช้จ่ายในครอบครัวหมด และในจำนวนผู้กู้ที่นำเงินไปใช้กู้ยืมวัตถุประสงค์นั้นจะนำเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันด้วยไม่สามารถนำเงินกู้ที่ได้มาทั้งหมดไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพได้เต็มจำนวนเงินที่ขอกู้มา

2) การหาตลาดที่ดี

นำผลผลิตที่ได้ไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางเหมือนที่เคยทำมาตั้งแต่สมัยก่อนทำในกรณีทำการเกษตร หรือ เข้าโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของทางรัฐบาลที่มีมาตรการมาช่วยเหลือเกษตรกร ส่วนคนบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการข้าวเกษตร จะมีศูนย์ขยายพันธุ์พืชมารับซื้อในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด แต่ไม่เป็นที่นิยมของชาวบ้านเพราะได้เงินช้า

3) การทำบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านทุกคน ไม่มีใครทำบัญชีรายรับรายจ่ายสาเหตุเนื่องมาจากไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้าใจว่ามีประโยชน์ สามารถช่วยให้เห็นรายรับรายจ่ายที่แท้จริงได้ จึงไม่มีสมาชิกที่ขอกู้รายใดเห็นความจำเป็นในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ผลโดยตรง พบว่า

ส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านคลองขวางเมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือผลิตสินค้ามาแล้ว จะนำไปขายเปลี่ยนเป็นเงินสดทันที จะเหลือบางส่วนไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน เช่นผลผลิตทางการเกษตรคือข้าวจะนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่ตลาดสูงเนิน และส่วนที่เหลือเก็บไว้รับประทานในครอบครัว

2) ผลกระทบโดยตรง

มีผู้กู้บางรายได้ขยายกิจการของตนเองเพิ่มขึ้น เช่น การทำขนมจีนส่งมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และมีการสอนวิธีทำขนมจีนให้กับพี่น้องของตนเองทำและนำออกจำหน่ายเป็นอาชีพคิดตัวไป ยังมีอาชีพอื่นๆ ที่สามารถขยายกิจการของตนเองได้ดี คือ การทำฟาร์มหมูในหมู่บ้านคลองขวาง โดยจะกู้เงินเพื่อนำไปเลี้ยงหมูสามารถขยายพันธุ์ลูกหมูออกจำหน่ายได้เป็นจำนวนมากทำให้ความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม

ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ดูวิถี ร้อยละ 80 สามารถพึ่งพาตนเองทำให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดค่าใช้จ่ายเรื่องภาระดอกเบี้ย สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการของตนเองได้

3. ผลการทดลองวิธีใหม่

สำหรับหมู่บ้านคลองขวางจะมีผลการทดลองวิธีใหม่ในการทำการเกษตร เปลี่ยนพันธุ์ข้าวจากที่เคยใช้แค่พันธุ์ที่มีขายตามท้องตลาดมาเพาะปลูก เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วได้ราคาไม่ดี ถูกพ่อค้ากดราคา แต่ในปัจจุบัน ได้มีศูนย์ขยายพันธุ์พืช นำพันธุ์ข้าวที่ดี สมบูรณ์ ที่เป็นข้าวที่คัดพันธุ์แล้วมาให้กลุ่มเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการปลูก คือ ข้าวพันธุ์เหลืองประทิว ข้าวหอมมะลิ เป็นต้น จำหน่ายได้ราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์ท้องตลาดถึง 1-1.5 เท่าตัว รวมไปถึงพันธุ์ถั่วเขียวด้วย ชาวบ้านต้องการลดต้นทุนในการผลิตจึงคิดหาแนวทางในการผลิต คือ ใช้วิธีหว่านข้าวแทนดำ เพราะต้นทุนต่ำกว่ากันมาก แล้วเกษตรกรก็หมั่นกำจัดวัชพืช เพื่อให้ข้าวที่หว่านนั้นเจริญงอกงามเหมือนข้าวนาดำ ใช้ปุ๋ยเคมีในการบำรุงรักษาข้าวมากกว่าปุ๋ยชีวภาพ

4. ผลการประมวลวิธีทำธุรกิจของผู้กู้

4.1 อาชีพเลี้ยงสุกร บังจัญนำเข้าที่ดีได้แก่ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์หมูที่แข็งแรงสมบูรณ์

กระบวนการที่ดี คือ การรักษาความสะอาดของโรงเรือน การให้อาหารในปริมาณพอเหมาะ ฉีดวัคซีนป้องกันโรค

ผลผลิตที่ดี คือ คุณภาพของหมู น้ำหนัก คุณภาพของเนื้อ(ในกรณีที่เป็นหมูพันธุ์เนื้อ) คุณภาพของลูกสุกร จำนวนลูกสุกรที่คลอดใหม่ (ในกรณีหมูแม่พันธุ์)

ปัญหาของผู้เลี้ยงหมูมักประสบปัญหาเรื่องค่าอาหารสำเร็จรูปแพง

4.2 อาชีพเลี้ยงโค บังจัญนำเข้าที่ดีได้แก่ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ ที่แข็งแรงสมบูรณ์ ด้านทานโรค

กระบวนการที่ดี คือ การเลี้ยงนำไปเลี้ยงในที่ๆ มีอาหารเหมาะสำหรับโค อุดมไปด้วยต้นหญ้า และน้ำพอเพียงสำหรับการบริโภคของโค

ผลผลิตที่ดี คือ คุณภาพของเนื้อ น้ำหนัก ของโค

4.3 อาชีพทำการเกษตร ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สามารถต้านทานโรคได้ดี เมล็ดโต สมบูรณ์

กระบวนการที่ดี คือ ต้องหมั่นดูแลรักษา ศึกษามาแมลง ใช้ปุ๋ยในการบำรุงรักษา ศึกษามาแมลง และกระบวนการในการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยการประหยัดต้นทุน เช่น ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานคนเพราะสามารถลดค่าใช้จ่ายในหลายๆ ขั้นตอนลงได้ แต่ก็มีข้อจำกัดในบางกรณีที่ต้องใช้แรงงานคนเท่านั้นในการเก็บเกี่ยว เช่นว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการข้าวพันธุ์เกษตรของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ต้องเก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคน ถ้าใช้เครื่องจักรจะทำให้ผลผลิตไม่แห้งพอและเมล็ดข้าวจะแตกหักเมื่อเวลาสีเพื่อเอาเปลือกข้าวออก นอกจากนี้ยังมีความชื้นสูงอีกด้วยจึงไม่นิยม

ผลผลิตที่ดี คือ คุณภาพของเมล็ดข้าว ถั่วเขียว หรือผักต่างๆ ผักที่ไม่มียาฆ่าแมลงถึงในระดับอันตรายต่อชีวิตโดยเฉียบพลัน

ปัญหาที่ชาวเกษตรกรหมู่บ้านคลองขวางประสบปัญหา คือ ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว การคำนวณ ถอนกล้า ค่ารถไถ ค่าคราด ค่าปุ๋ยเคมี ราคาสูง เมื่อจำหน่ายราคาผลผลิตกลับตกต่ำ

5. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 จากการที่ผู้ศึกษาได้เข้ามาทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในหมู่บ้านคลองขวางซึ่งเป็นหมู่บ้านของผู้ศึกษาเอง เป็นระยะเวลา 7 เดือน พบว่า ผู้กู้เงินของกองทุนหมู่บ้านประมาณ 80% นำเงินไปใช้ประกอบอาชีพจริงตามที่เขียนโครงการไว้ แต่จะไม่สามารถนำเงินทั้งหมดไปใช้ได้ ต้องแบ่งไว้เป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันด้วย ที่เหลืออีก 30% ไม่นำเงินไปประกอบอาชีพ แต่เป็นการกู้เงินเพื่อนำไปชำระหนี้เก่า แล้วรอกู้ใหม่จากแหล่งที่เปิดให้กู้เงินอีก

5.2 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- 1) สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคี
- 2) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) สมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มมากขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

5.3 ผลที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน

ร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุน โดยจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุนในอาชีพที่ตนเองถนัด เมื่อใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาการชำระเงินจะมีสมาชิกนำเงินมาส่งก่อนกำหนดระยะเวลา เนื่องจากสมาชิกบางราย ต้องการรักษาชื่อเสียงของตน และเป็นการง่ายในการพิจารณาอนุมัติเครดิตในครั้งต่อๆ ไปด้วยแต่จะทำให้ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น เพราะต้องกู้แหล่งใหม่เพื่อนำมาใช้หนี้กองทุน

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

6.1.1 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนในหมู่บ้านมีระบบที่ดี เนื่องจากมีคณะกรรมการบางคนที่มีพื้นฐานในการบริหารกลุ่มอื่นๆ ที่จัดตั้งขึ้นภายในหมู่บ้านเข้ามาบริหารกองทุนหมู่บ้าน เช่นกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้วย จึงได้อาศัยประสบการณ์ในการบริหารกลุ่มตรงนั้นมาช่วยในการบริหารกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

6.1.2 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า หมู่บ้านคลองขวางมีการประกอบอาชีพสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ รู้จักหาอาชีพเสริมเข้ามาทำหลังจากฤดูการเก็บเกี่ยวผ่านไป ทำให้ชาวบ้านไม่ว่างงาน เช่น จัดตั้งกลุ่มแปรรูปอาหาร ก่อด้วยหีบ ก่อด้วยปลาปรีก้า การทำรูป ดอกไม้ จันทน์ พวงหรีด การทำบรรจุภัณฑ์ก่ด้วยหีบ เป็นต้น ทำให้ประชากรส่วนหนึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายของครอบครัว

6.1.3 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชากรภายในหมู่บ้านมีอาชีพของตนเมื่อกู้เงินแล้วนำไปใช้อย่างถูกวิธี สามารถลดภาระหนี้สิน หรือ การกู้ยืมเงินนอกระบบ สร้างอาชีพให้ยั่งยืน

6.1.4 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ภายในหมู่บ้านมีความร่วมมือร่วมใจสามัคคีกันอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เนื่องจากมีผู้นำที่ดี ประชากรในหมู่บ้านประพฤติตนตามหน้าที่ของตนเอง มีการรวมกลุ่มต่างๆ ทั้งช่วยในเรื่องเศรษฐกิจของชุมชน

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

(1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองขวางมีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ โดยอนุมัติตามความเหมาะสมของโครงการที่เสนอกับงบประมาณและความเป็นไปได้ทางการตลาดของโครงการเหล่านั้น

(2) สมาชิกผู้กู้เงินได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ขอกู้ไว้กับกองทุนหมู่บ้าน สามารถช่วยให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น

(3) คณะกรรมการเข้าใจในระเบียบกองทุน และร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน จะทำให้กองทุนหมู่บ้านมีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

(4) สมาชิกผู้กู้เงินบางรายมีความกระตือรือร้นในการชำระหนี้คืนเงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อเป็นการรักษาเครดิต และชื่อเสียงของตนเอง

6.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

(1) ถ้าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบางคนเห็นญาติพี่น้องของตนเอง ก็จะทำให้เงินกองทุนหมู่บ้านกระจายไปสู่แค่คนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ตามที่รัฐบาลต้องการและทำให้กองทุนไม่อาจพัฒนาต่อไปอีกได้

(2) ผู้กู้เงินที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และไม่นำเงินไปลงทุน ประกอบอาชีพเมื่อถึงกำหนดสามารถนำเงินมาส่งคืนได้ แต่อาจจะล่าช้า ในจำนวนผู้กู้เหล่านี้จะกู้ยืมเงินมาจากแหล่งอื่นเพื่อมาใช้หนี้กองทุนหมู่บ้าน จากจุดนี้ก็จะเห็นได้ว่าภาระหนี้สินจะเพิ่มขึ้น

(3) คณะกรรมการบางคน เช่น คณะกรรมการที่เป็นสุภาพสตรี ซึ่งไม่ค่อยมีความรู้ในการบริหารงาน และไม่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ ขาดความเสถียรในการบริหารกองทุน และในช่วงระยะเวลา 2 เดือนแรก คณะกรรมการบางคนยังมีไม่ค่อยเข้าใจระเบียบกองทุนคินัก เพราะเป็นนโยบายใหม่ของรัฐบาลซึ่งให้คนในหมู่บ้านจัดตั้งกองทุน และบริหารจัดการกันเอง

(4) การที่สมาชิกกองทุนแต่ละเลเยต่อการชำระหนี้คืนกองทุนหมู่บ้านอาจทำให้กองทุนหมู่บ้านไม่ประสบผลสำเร็จและไม่มีเงินหมุนเวียน เพื่อเป็นทุนให้สมาชิกรายอื่นๆ กู้ยืมไปประกอบอาชีพต่อไป

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า

จากการที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านคลองขวาง พบว่าได้มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จากชาวบ้าน โดยมีกลุ่มอาชีพมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านความรู้ ทางวิชาการ และความรู้ในการปฏิบัติงานจากชาวบ้าน มีการจัดเวทีระดับหมู่บ้านและระดับตำบลเพื่อให้ชาวบ้านได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีการระดมความคิดเห็นเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้ คือ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงหมู กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพเกษตร(ทำนา)

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า โดยสมาชิกมีความสามัคคีกันมาก สืบเนื่องจากการร่วมมือร่วมใจในการทำงานส่วนร่วม พัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆ เช่นปลูกต้นไม้ ช่วยกันซ่อมทำถนนหนทางภายในหมู่บ้าน ชุกลอกคลองน้ำ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ สืบเนื่องจากการส่งเงินชำระคืนเงินกู้ จากกลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้าน จะมีประมาณ 80% ที่ชำระคืนตรงตามกำหนดเวลา และ 15% ส่งคืนล่าช้ากว่ากำหนด ส่วนหนี้สูญ มีอัตราประมาณ 5% ชุมชนยกย่องคนทำความดี ชาวบ้านจะยกย่องให้บุคคลที่มีความสามารถ มีความรู้ ให้เข้ามาช่วยบริหารกลุ่มต่างๆ ภายในหมู่บ้าน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สืบเนื่องเวลาที่ว่างงานบุญ ชาวบ้านทุกคนจะมาช่วยกันทำงาน เช่น ล้างจาน ทำกับข้าวเลี้ยงแขกที่มาในงาน สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ทุกหลังคาเรือน ภายในหมู่บ้านคลองขวางมีการรวมกลุ่มขึ้นเพิ่มจากปีก่อน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และจะมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านเป็นประจำโดยผู้ใหญ่บ้านจะทำการเรียกประชุมชาวบ้านเพื่อขอให้เสนอความเห็นในเรื่องต่างๆ ที่จะต้องช่วยกันแก้ปัญหา และมีการช่วยเหลือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน และผู้สูงอายุเป็นเบี้ยยังชีพ จากการสำรวจตามแบบรายงาน (บร.2) ทำให้ทราบว่า ผู้นำชุมชนในสายคามของชาวบ้านเป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม 75% ไม่น่าใจ 25%

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

1. ผู้นำ มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรู้ความสามารถ พัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า
2. สมาชิกในหมู่บ้าน มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ อยู่แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามัคคีกัน ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์แบบ
3. ด้านสาธารณูปโภคในหมู่บ้านมีครบครันไม่เดือนร้อน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน โทรศัพท์
4. สมาชิกในหมู่บ้านไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่มีการลักขโมย
5. มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบถึงข่าวต่างๆ ที่จำเป็นอยู่เสมอ
6. ประชาชนในหมู่บ้านมีรายได้ ไม่มีการว่างงาน และมีมาตรฐานในการดำรงชีพที่ดีขึ้น
7. ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านมีความรู้สามารถอ่านออกเขียนได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง หมู่บ้านคลองขวาง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคลองขวางบรรลุเป้าหมายเพียงใด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้เชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น หมู่บ้าน

ตำบล

4. เพื่อศึกษาดัชนีวัด ความเข้มแข็งของการบริหารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง

2. วิธีดำเนินงาน

1. ใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ CIPP Model เพื่อช่วยในการวิเคราะห์โครงการกองทุนบ้านและชุมชนเมือง
2. สัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูล ตามแบบ แบบรายงาน (บร.) 1 - 12
3. สังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
4. ทำการเก็บข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ เช่น การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2 ค) ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และเอกสารของหมู่บ้านคลองขวางซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมเอาไว้
5. ประมวลผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ

3. ผลการดำเนินงาน

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านสมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจน้อยกว่าคณะกรรมการ เมื่อได้รับเงินจัดสรรจากทางรัฐบาลคณะกรรมการจึงทำการปล่อยกู้โดยยืกระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านในการให้สินเชื่อแก่สมาชิก โดยสมาชิกส่วนหนึ่งนำเงินไปลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ เสริมสร้างรายได้ ลดรายจ่ายจริง แต่บางกรณีนำเงินไปชำระหนี้เก่า ในส่วนการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในช่วงแรกมีการจัดทำแบบง่าย ๆ แต่ปัจจุบันได้มีการจัดทำถูกต้องตามหลักการของกองทุนหมู่บ้านแล้วความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านลดลงวางอยู่ในระดับปานกลาง เพราะมีกลุ่มที่ทำการบริหารคล้ายๆ กันกับกองทุนหมู่บ้านเป็นพื้นฐานอยู่คือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แต่ก็ยังไม่ถือว่าประสบความสำเร็จถึงขั้นดีมากนักแต่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของสมาชิกในชุมชนได้มาก ส่วนในปัจจุบันมีการชำระหนี้คืนบางส่วนแต่ส่วนมากยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาในการส่งคืนจากตรงนี้ทำให้สามารถคาดการณ์ในอนาคตได้ว่ากองทุนหมู่บ้านลดลงวางจะสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น แต่จะมีสมาชิกบางรายที่จะกู้เงินจากแหล่งใหม่แล้วนำมาใช้หนี้กองทุนหมู่บ้านเพื่อรอกู้ใหม่ในรอบต่อไป

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านลดลงวาง สามารถสรุปได้เป็น 5 ข้อ ดังนี้

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านลดลงวาง เกิดขึ้นจากความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านที่มาร่วมกันทำประชาคมจนหมู่บ้านสามารถที่จะผ่านเกณฑ์การพิจารณาได้รับอนุมัติเงินจัดสรรเข้าหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ในยามที่ประชาชนในหมู่บ้านเดือดร้อนเรื่องเงินไม่ต้องไปพึ่งพาเงินดอกเบี้ยสูงของนายทุน

2. การมีระบบบริหารกองทุน เกิดจาก ของคณะกรรมการมีความตั้งใจจริง และมีความพยายามในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากการบริหารกลุ่มต่างๆ ซึ่งจะทำให้กลุ่มมีความมั่นคงและเข้มแข็ง

3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง เกิดจาก ภายในหมู่บ้านมีการรวมตัวสมาชิกในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มปลูกข้าวพันธุ์เกษตร จะทำให้ชาวเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาดี มีกำไรมากกว่าเดิม และหาวิธีในการเพิ่มผลผลิตในรูปแบบต่างๆ หรือแม้แต่การลดต้นทุนทางการผลิต

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดจาก คนในหมู่บ้านมีอาชีพเสริมจากงานหลักคือการทำนา เช่น จะมีกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรโดยรับสมาชิกจากคนในหมู่บ้านเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนอีกทางหนึ่ง เป็นรายได้เสริม

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์

สามัคคีกัน มีผู้นำชุมชนที่ดี ประชาชนในท้องถิ่นมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

(1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองขวางที่ได้รับการคัดเลือกมา มีความยุติธรรมในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน มีผลทำให้กองทุนหมู่บ้านสามารถที่จะพัฒนาเติบโตต่อไปได้

(2) สมาชิกผู้กู้ยืมบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ทำให้สามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้ตามระยะเวลาและสามารถยกระดับการครองชีพของครอบครัวให้ดีขึ้น ลดภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องดอกเบี้ยเงินทูลนอกระบบลงได้บางส่วน

(3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความตั้งใจจริงและพยายามที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

(4) สมาชิกที่กู้เงินต้องการรักษาชื่อเสียงของตนเอง และต้องการที่จะกู้เงินในครั้งต่อไปได้เร็วจะพยายามนำเงินมาส่งให้ทันตามกำหนดเพื่อครั้งต่อไปคณะกรรมการจะได้พิจารณาเป็นลูกหนี้ที่ดี

2.2 ปัจจัยด้านลบ

(1) การบริหารกองทุนของคณะกรรมการยังขาดความยุติธรรมในบางเรื่อง คือ กรรมการบางคนที่ถูกเงินไปแล้วต้องการอยากได้เงินเพิ่มอีก ก็จะทำให้ญาติพี่น้องของตน กู้ในนามของญาติพี่น้อง แล้วนำเงินมาให้กับกรรมการคนนี้

(2) ผู้กู้เงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการที่เขียนเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำให้มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น เพราะต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งใหม่นำมาใช้แหล่งเก่าและกู้เวียนอย่างนี้ไปเรื่อยๆ

(3) เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการใหม่ กรรมการบางคนยังไม่เข้าใจระเบียบกองทุนดี ไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชีกองทุนอย่างถูกวิธี ดังนั้นการทำบัญชีในช่วงระยะเวลา 3 เดือนแรกจึงยังไม่ค่อยเข้ารูปเข้ารอย จะเป็นการบันทึกบัญชีแบบง่าย ๆ ไปก่อน

(4) สมาชิกที่กู้เงินบางรายจะไม่สนใจที่จะชำระเงินคืน เพราะเห็นว่าเป็นเงินทูลนอกระบบหมู่บ้าน จะใช้เมื่อไรก็ได้ชำระหนี้ก็ไม่เป็นไร ทำให้กองทุนขาดเงินต้นและดอกเบี้ยในส่วนของผู้กู้หนี้รายนี้มาหมุนเวียนช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นที่มีความต้องการเงินทุนในการประกอบอาชีพและบรรเทาเหตุฉุกเฉิน

3. การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

ในหมู่บ้านคลองขวาง ได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามลักษณะของอาชีพในแต่ละคน เช่น กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มทำนา ทำการเกษตร กลุ่มค้าขาย กลุ่มเหล่านี้จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติงานที่ได้ผลดีให้กับบุคคลอื่นๆ ด้วย เช่น การเพิ่มผลผลิตในนาข้าว การใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมกับพื้นที่การเกษตร เป็นต้น

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ที่แตกต่างไปจากส่วนกลางกำหนด คือ

1. ชาวบ้านมีความเห็นว่าตัวชี้วัดด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นในหมู่บ้านต้องมีอย่างครบครัน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน โทรศัพท์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถมองได้ถึง ความเข้มแข็งในชุมชน ในปัจจุบันทางหมู่บ้านคลองขวางยังไม่มีระบบน้ำประปาใช้ และถนนในหมู่บ้านยังสัญจรไม่สะดวก
2. ชาวบ้านมีความคิดเห็นว่าถ้าในชุมชนปราศจากอบายมุขต่างๆ เช่น การลักขโมย การพนัน และยาเสพติด จะส่งผลให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง
3. ผู้นำจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้ชาวบ้านรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวในเรื่องต่างๆ
4. ประชาชน มีรายได้ มีมาตรฐานในการครองชีพดีขึ้น
5. สมาชิกในชุมชนทุกคน อ่านหนังสือออก และสามารถเขียนหนังสือได้

5. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง

เมื่อเวลาผ่านไปหนึ่งปีถึงสองปีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองขวางที่กู้เงินดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และมีความยั่งยืนในอนาคต

5.2 ผลกระทบ โดยตรง

สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าแต่ก่อน

5.3 ผลกระทบ โดยอ้อม

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ก่อ

ให้เกิดความสงบสุขในหมู่บ้านคลองขวาง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

1. กำหนดระยะเวลาในการส่งคืน ควรระบุให้เหมาะสมกับอาชีพที่กู้แต่ละอาชีพ เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ควรมีระยะเวลาในการส่งคืนมากกว่า 1 ปี ส่วนอาชีพค้าขายสามารถส่งคืนได้ภายในระยะเวลา 6 เดือน
2. การจับฉลากออกของคณะกรรมการนั้น ควรมีระยะเวลามากกว่า 1 ปี เพราะตอนที่มีการจับฉลากออกของกรรมการชุดแรกนั้น ในหมู่บ้านคลองขวางยังไม่มีมีการชำระหนี้คืน เพื่อให้กรรมการจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพการทำงานในชุดที่ตนปฏิบัติงานอยู่
3. ประเภทของการกู้ยืม ไม่ควรมี เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นุตร เพราะไม่ได้เป็นการเพิ่มรายได้ สร้างอาชีพให้ครอบครัวเป็นอยู่ดีขึ้น

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. การบริหารควรมีการแบ่งงานตามผังองค์กรที่แบ่งไว้ แล้วมอบหมายหน้าที่ให้ทุกคนทำ เพราะ ในความเป็นจริงจะมีผู้ปฏิบัติงานจริงเพียงไม่กี่คนเท่านั้น
2. คณะกรรมการควรมีระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเป็นสำคัญในการบริหารงาน เช่น การกำหนดเงินฉุกเฉินไว้ในบัญชีกองทุนหมู่บ้านขั้นต่ำ 100,000 บาท แต่คณะกรรมการปล่อยเงินกู้เกินวงเงินนั้นซึ่งทำให้เงินในบัญชีกองทุนหมู่บ้านมีไม่พอที่จะช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนในกรณีที่มีสมาชิกมีเหตุฉุกเฉิน
3. คณะกรรมการควรมีการตรวจสอบ ติดตามผลการกู้เงินของสมาชิก ควรมีมาตรการลงโทษสมาชิกอย่างจริงจังในกรณีสมาชิกผู้กู้เงินนำเงินที่ได้ไปใช้ไม่ถูกต้องประสงค์
4. ต้องมีการแบ่งงานให้คณะกรรมการที่เป็นสุภาพสตรีทำบ้าง เพราะกรรมการกลุ่มนี้จะไม่ค่อยมีบทบาทในการบริหารงาน ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกเท่ากับกลุ่มสุภาพบุรุษ ควรมอบหมายงานให้ชัดเจน และให้ความไว้วางใจในการทำงานเพราะทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ มีการยกย่องชมเชยเมื่อสามารถทำงานได้สำเร็จ และให้กำลังใจในการทำงาน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. การกู้เงินไปพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุนต้องศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด วิธีการผลิต ตลาดในการรับซื้อสินค้าให้ดีกว่าก่อน(ในกรณีที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน)

2. สมาชิกควรหาเทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เพื่อที่จะสามารถจำหน่ายได้ราคาสูง

3. ควรใช้แรงงานของตนเองให้มากที่สุด เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิต ในกรณีที่จ้างแรงงานภายนอกครอบครัวมาก จะทำให้มีค่าใช้จ่ายมากเมื่อจำหน่ายผลผลิตแล้วมีกำไรเหลือนิดหน่อย เสมอตัว ถึงขาดทุน(ในกรณีทำการเกษตร)

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

1. จากนโยบายที่มุ่งเน้นผลในระยะยาว ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เกิดบริการสาธารณะ เพื่อเป็นการสร้างได้และให้เกิดการหมุนเวียน ต่อยอดกองทุน

2. ควรทำการวิจัยกลุ่มผู้ภู้นำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในครอบครัวอย่างไร

3. ควรทำการวิจัยว่าเงินที่กระจายลงมาสู่ท้องถิ่นนั้นมีประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่นจริงหรือไม่ผู้ที่ภูเงินแล้วสามารถพัฒนาอาชีพเพื่อช่วยให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้ชาวบ้านแก้ปัญหาความเดือดร้อนเบื้องต้นได้ หรือเป็นผลในด้านลบคือเพิ่มภาระหนี้สินให้กับผู้ภู

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองขวาง. นครราชสีมา.
- กรุงเทพ, ธนาคาร. ฝ่ายวิจัยธุรกิจ. 2544. ภาวะเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา.
- สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.